

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foia Interesantă” şi „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an, 60 Lei pe 1/2 an, 30 Lei pe 1/4 de an; **Pentru ţărani, preoţi, învăţători, mici meseriaşi şi mici negustori:** „Libertatea” cu „Foia Interesantă” şi „Plugarul Luminat” 90 Lei pe an, 45 Lei pe jumătate de an. — Se pot abonă şi deosebit: „Libertatea” singură 60 Lei pe an, 30 Lei pe jumătate de an; „Foia Interesantă” singură 30 Lei pe an, 15 Lei pe jumătate de an.

Pentru Iugoslavia şi Cehoslovacia 150 Lei pe an. — **Pentru America** 200 Lei (1 dollar) pe an, trimişi prin cec de bancă foii la Orăştie

Redacţia în Orăştie (Trans.) | Foale pentru popor. | Director: Pr. IOAN MOŢA | Apare în fiecare Joi | Administraţia în Orăştie (Trans.)

Nu-i primejdie?

— În preajma noului proces —

Suntem în ajunul unui nou proces studenţesc care se debate mâne la Bucureşti. El slujeşte nou prilej pentru o largă şi temelnică cercetare a primejdiei evreeşti, care ameninţă ţara noastră. Cercetarea o vor face advocaţi şi cărturari aleşi ai neamului.

Cele mai multe foi dela noi, copăr cu tăcerea lor toată mişcarea celor buni, cari dau alarma primejdiei evreeşti, ca şi cum ar zice prin tăcerea lor: Ce stăta vorbă? Unde e acea primejdie? E o gogoriţă l..

Nu este primejdie? Ia să vedem din câteva pilde, pe care le luăm după ziarul „Patria,” care publică datē despre starea şi sporul locuitorilor oraşelor dela noi. Iaca câteva date:

— În oraşul Turda, Românii au sporit în cei din urmă 4 ani, (1920 până la 1923) cu 7 şi jumătate la mie, ceilalţi creştini (unguri, nemţi), cu 5 la mie, iar Evreii cu 9 şi jumătate la mie!

În oraşul Bistriţa în acelaşi ani, Românii au sporit cu 3 şi ceva la mie de suflete, ceilalţi creştini (Saşii şi ungurii) au scăzut cam cu 1 la mie, iar Evreii au sporit cu veste 10 la mie, — de 3-ori ca Românii!

În Mediaş Românii au sporit cu 3 şi ceva la mie, ceilalţi creştini tot cam așa, dar Evreii cu 8 şi ceva la mie. Tot de 3 ori.

În Arad, cam ca în Lugoj, Românii au scăzut cu 3 la mie, ceilalţi creştini au scăzut şi ei, dar mai puţin, iar Evreii, dacă n'au putut spori, au stat cel puţin pe loc, ceea-ce însemnă totuşi faţă de Românii o stare mai bună, un spor.

Aşa prin Ardeal. Dar de-o lei prin Moldova, Bucovina şi Basarabia, apoi acolo afii pe Evrei în spor tot de 4—5 ori mai mare, decât pe Români.

Luăţi pe ţinuturi, avem în ţară ţinuturi în cari evreii sporesc de 6 şi de 7-ori mai tare ca Românii. Aduge la asta sporul lor prin venirea din afară, — şi vezi îndată icoana stărilor.

Aceasta însemnă — că nu ne ameninţă nici o primejdie chiar ca po-

por, din partea poporul evreesc?

Şi atunci tineretul, al cărui este viitorul pe care îl ameninţă această primejdie, — nu are drept a se mişca, a se nelinişti, a cere celor de azi măsuri de pază mai bune pentru acel viitor?

O nu, mişcarea tinerimii e foarte îndreptăţită, şi noi nu avem dreptul a o opri, a o sugruma, — ci avem datorinţa a o povăţui şi a o ajuta ca să-şi croiască cât mai bun, mai românesc, acel viitor!

O binefăcătoare

— Cornelia Rus n. Man. —

La 16 Septembrie a încetat din viaţă în spitalul din Turda, preăcinstita văduvă *Cornelia Rus n. Man*, din Poiana de Arieş, în vîrstă de 54 ani, în anul al 12-lea al văduviei.

Răposata, deşi are numeroase rudeni, surori, cumnaţi, nepoţi, — s'a simţit cu inima mai aproape de altarul pe care se aduc jertfe pentru *cultura acestui popor românesc*, decât de ori-cine altul, — şi, ca urmare, *şi-a lăsat prin testament, întreaga sa avere de peste un milion Lei*, Asociaţiunii „dela Sibiu.”

Fapta sa de bună Româncă şi mare închinătoare culturii naţionale pe care „Asociaţiunea” o slujeşte, — o ridică în şirul binefăcătorilor, cari — *nu mor nici odată* din inima unui popor. Dzeu o aşeze în rîndul celor aleşi ai săi.

Pilda Jugoslaviei.

Fîndcă şi în Jugoslavia valul de stricăciune a oamenilor din derégătoriile de obşte, copleşise în chip îngrijitor toată ţara (ştiu fraţii noştri veniţi din America prin anii 1919—1920, intraţi în ţară prin Jugoslavia, ce păteau: Li-se luau simplu dollarii şi mărfurile aduse cu ei, ca „oprite la vamă”, — şi oprite rămăneau!), — guvernul jugoslav a hotărît să aducă lege pentru aspra pedepsire a slujbaşilor ce se dau stricăciunii.

Prin acea lege se porunceşte, că ori-care slujbaş trebuie să aderească, din ce şi-a făcut averea pecare o are?

Partea de avere pe care n'o poate dovedi că a câştigat-o pe

cale cinstită, *i-se ia de stat*. Dela ministru, până la scriitorul mic.

Că, cu felul de azi de a fi al slujbaşilor, cari se lasă aşa de uşor cumpăraţi, ba ei captă pe cei cari să-i cumpere, — nu se mai ajunge la o viaţă regulată şi în rînduială!

De ar urma numai şi pe la noi acea lege!

PROCESUL studentilor Moţa şi Vlad

se debate mâne, Vineri în 26 Septembrie, înaintea Curţii cu juraţi de pe lângă Tribunalul Ilfov din Bucureşti. Aflăm că s'au mai înscris apărători noi, advocaţi din mai multe oraşe ale vechiului Regat.

Iar din Ardeal s'au înştiinţat încă, a lua parte ca apărători trimişi de numeroase comune din judeţele Bistriţa-Năsăud, T. Arieş, Cojocna, Târnava-mică, Murăş-Turda, Sibiu şi altele, în cari se află organizaţii de ale Ligei Apărării Naţionale Creştine.

Soli de aceştia ai poporului, aflăm că — afară de cei 3 arătaţi în numărul nostru trecut, — s'au mai înscris dnil: Profesor Isac Mocanu, Simion Mitea, Ioan Lazar, Romul Giurgiu, Ioan Radu, Dănilă Onişor şi Corneliu Pop.

Toţi se vor înfăţişa la proces în costume naţionale, voind să arate şi prin aceasta, că şi acest proces, ca şi cel al Studenţilor din Martie, de care se ţine, — *e un proces naţional*, şi nu un simplu proces personal sau criminal al celor doi tineri, Moţa şi Vlad. Că dacă lupta studenţească din anul trecut, atât de naţională, nu se dădea, — nu urmă nici procesul cel mare al Studenţilor. Vernichescu n'avea prilej a săvîrşi urita sa faptă de tradare a colegilor săi studenţi-luptători, şi aşa Moţa n'avea lângă el un trădător pe care să-l împuşte, şi Leonida Vlad n'avea cui duce un revolver.

Aşadar trebuie să ai pe ochi ochelari foarte jidoveşti, ca să spui, că acest proces e judecarea unei „crime” de rînd, săvîrşită de studentul Moţa cu ajutorul lui Vlad, asupra studentului Vernichescu, ci trebuie recunoscut că el e urmare a procesului studenţesc din Martie a. c. şi ca atare are aceeaşi înfăţişare. Pentru aceea şi cel doi

tineri, nevrînd a se socoti altceva decât acelaşi luptători naţionali, ca şi în procesul din Martie, — se vor înfăţişa şi ei, ca şi atunci, în faţa judecătorilor lor, *în costume naţionale*.

Soldatul în slujba lui poartă haina de soldat, — ei, în slujba luptei naţionale, poartă haina, care să arate ce fel de luptători sunt.

Frumoasă, şi adevărată, aflăm că e temelia, pe care dl avocat Dr. Francu dela Cluj îşi clădeşte apărarea dsale: *D-sa va arăta ce specie ticăloasă de fiinţe sunt trădătorii de ori-şi-unde!* Cum, pentru trădarea (vînzarea) câte unui mizerabil, e zdrobită în război, prinsă în capcană, stînsă de pe lume, câte o armată întreagă, care altfel în luptă dreaptă n'ar fi putut fi bătută nici odată de potrivnicul ei! Cu ajutorul trădătorului, au fost nimicite mil de vlieţi cari erau să fie gloria şi fala ţării ori a neamului lor, au fost rase de pe faţa pământului, stînsse, strivite. Şi nedreptatea şi mişelia se rînjesc, „biruitoare”!

Şi tipul trădătorului îl găsim, îl simţim, la tot pasul şi în zilele de pace, nu numai în cele de război. Şi de cele mai multe ori, el face ca o pornire dreaptă, vitoare de bine poporului, neamului, ţării, — să fie spulberată, zdrobită, călcată în picioare în chipul cel mai dureros şi nedrept!

Aşa au păţit'o şi aceşti tineri studenţi, porniţi pe drumul jertfirei de sine într'o luptă naţională. Trădătorul vîrât între ei, li-a zădărnicit planul şi li-a făcut să stea în temniţă, nedrept de mult.

Pedepsirea acestui solu de oameni, nu e „crimă” care să-l arate „fioros” pe cel ce a dat pedeapsa, ci trebuie privită ca o străduinţă de a curăţi aerul stricat din casa neamului, stricat de aceştii netreb-nici.

Vom aduce dare de seamă pe larg despre mersul apărării, care are să fie, după toate semnele, frumoasă şi aducătoare de bună învăţătură.

— Ne vine greu a crede că juraţii, ar putea rosti cuvîntul „vinovaţi” asupra acestor doi tineri... Deşi nu este cu totul înlăturată această primejdie. Iaca de ce:

Guvernul are mare interes să se dee o osîndă celor doi tineri, pentru ca prin asta să sparie pe

alții a mai pune mâna pe armă, chiar și față de trădători ca cel din întâmplarea de față. Și ne bate la ochi, că în lista juraților, sunt de data asta mai mulți cărturari bucureșteni, decât meseriași, negustori, crișmari sau cetățeni de toate zilele. Că de-ar sta lista din de aceea, apoi lăsarea în libertate a celor doi tineri, ar fi dinainte asigurată, căci negustorii români, meseriașii români și ceilalți cetățeni neatârnatari, sunt sătui până 'n gât de jidani, de jaful jidovesc și de toate câte le răbdăm dela ei. Dar pe anumiți „cărturari“ viriți prin partidele politice, guvernul, prin graiul procurorului său, mai ușor îi poate înfruntă să judece „după interesele mai înalte ale statului“ — cari cer să nu-l luăm încă de coarne pe Jidani și pe Jidaniții lor!. Și aceștia mai ușor pot spune: Vinovații!.

Iar dacă s'ar rosti cuvântul „Vinovați“, pedeapsa cea mai mică pe care tribunalul l-ar putea-o da studentului Moța, ar fi 5 ani robie.

Și mai e o primejdie: ca Vernichescu să nu se înfățișeze la proces. Iar el fiind martorul hotărâtor, — s'ar putea întâmpla ca Tribunalul să amâne de nou dezbaterea, pentru lipsa martorului celui mai însemnat.

E adevărat că el a dat la proces verbal (la protocol), că nu doarește pedepsirea lui Moța, căci recunoaște că și-a luat numai pedeapsa vrednică pentru marea sa rădăcine... De aceea nici nu pășeste ca parte pârtoare. E pus însă ca martor de căpetenie, care legea cere să fie ascultat atunci la dezbateri. Și de nu se va înfățișa, se poate amâna tot procesul iară, pentru alte 3 luni de zile.

— Câteva zile încă și vom ști ce s'a întâmplat.

SCRISORI

Din Fântâna-Domnească.

Die Redactor!

Dați-né vole să facem cunoscută prin foaia D-voastră o faptă frumoasă petrecută în comuna noastră.

Negustorul Cristulescu, bun român și creștin, din comuna Cujmir (jud. Mehedinți), de fel din comuna noastră, ca o frumoasă arătare a bunelor simțăminte ce le hrănește față de comuna în care s'a născut, a dăruit Școlii noastre din comuna Fântâna-Domnească — Mijarca, 1000 Lei din prilejul unei sărbări. Pentru nobilul dar i s'a trimis următoarea scrisoare de mulțumită:

Stimate Die Cristulescu!

Inaltul simțământ de iubire pentru locul nașterii de care ați dat dovadă, dăruind școlii noastre suma de lei 1000 (una mie) — la sărbarea noastră organizată în Severia — este cheazăia celui mai frumos viitor al satului nostru, pe care ne străduim a-l ridica prin acel focar de lumină sfântă, trezitoare de conștiințe.

De aceea, fie-ne îngăduit, a vă ruga, ca, în numele poporenilor de aici, pe lângă admirația și mulțămirea noastră, să primiți acel salut de dragoste aleasă ce se cuvine unui nobil fiu al satului nostru. Învățător Eugen Mărculescu.

Preot, Gh. Zinică.

Unele — altele.

Caricatura dela Baia-de-Criș.

Noi am scris, vorbind despre sărbările dela Tebea, că așazisul „bust al lui Iancu“ ridicat în Baia-de-Criș, e un lucru de rîs și de rușine.

Tot așa a scris și „Patria“ din Cluj.

Iată acum, ce spune și o gazetă din București: „Indreptarea“, foaia partidului Averescu:

„Nu putem cere ca într'un modest sat de munte, să se ridice un Monument măreț. Fala aceasta e păstrată Clujului. Dar ca să se ridice un bust (chipul lui până la brâu) cuivincios pentru marea personalitate alui Avram Iancu, asta era o datorie mai mult decât sfântă. Dar bustul dela Baia-de-Criș e pur și simplu o — grozăvie!.. Sculptorul (cioplitorul) ne-a dat o schiloadă făptură cu privire sălbatecă... Avram Iancu pare un cocoșat (ghebos)... Ministerul artelor nici n'a vrut să deie chipuri după acest bust de veste-poveste“...

Zilele astea însuși sculptorul Ladea din Arad s'a lăpădat de lucrul său, spunând că acel bust nu e fătul sufletului lui, ci așa i l'au poruncit primpretorul Turucu din Baia-de-Criș cu notarășul de acolo. E gustul și porunca lor, ca așa să se facă...

Ei, bine, întrebăm, după toate astea, pe Primăria din Baia-de-Criș, și Pretura, — mai stau pe gânduri de a lua jos acel chip pocit de acolo, ca să nu mai fie eroul Iancu, făcut de rîs prin acest nenorocit „bust“?

Viața lui Hristos, — comedie?

Așa o spune cinematograful unui Jidan maghiar din Lugoj. E în acest oraș un „Cinematograf“, care are dreptul de a arăta chipurile sale de lumină, primit dela oraș, dela primăria creștină a aceluia.

Dar jidanii, ajunși azi tot mai cutezători față de noi, — au vestit săptămâna trecută, după cum spune gazeta Răsnetul din Lugoj, că se arată în Cinematograful „Olympia“ de acolo, chipuri din viața lui Hristos, anume: „Patimile lui Isus Hristos“, „Hristos rugându-se“ și altele, și scria sub aceste titluri că ce sunt ele? Și spunea: „Mară comedie în 2 acte“..

Atâta vrednicim! Dacă nu s'a aflat în Lugoj o deregătorie care să pună mâna în ceafă acestor mișei cari așa hulesc religia noastră, — apoi rău fac locuitorii creștini din acel oraș, că nu-i dau ei pedeapsa vrednică, și anume foarte repede.

Particularii nu-s datori a mai scoate steagul național.

Dela intrarea României în Ardeal și până azi, așa se cerea de cătră puterea de obște, că la anu-

mite zile însemnate, la sărbătorile naționale, fiecare cetățean, de ori-ce limbă ar fi, să scoată și el pe casă steagul național român, care este și steagul statului. Asta a fost bine că a fost așa, pentru a deprinde și pe cetățenii neromâni cu vederea acestui steag, atât de desprețuit, chiar prigunit de ei în trecut, și a se supune lui.

Acum după 5 ani de „școală“, guvernul a luat o hotărâre cuminte: El face cunoscut, că, la sărbătorile naționale, particularii (singuraticii cetățeni) nu mai sunt datori a scoate steagul național. Le stă în vole să-l pună pe casele lor, ori să nu-l pună.

Iar fiindcă deregătorile de stat au băgat de samă, că Sașii scot la anumite date steagul lor sășesc, li se face cunoscut, că o pot face și în viitor, dar trebuie în același timp să pună steagul național românesc alătura de cel sășesc, și anume făcut din același material ca cel sășesc, și de aceeași mărime! — Atât spune înștilnțarea.

Steagul unguresc nu e arătat că îl pot pune ori ba. Numai de cel sășesc e vorba. Aci e binevenită o lămurire:

Sașii pot scoate steagul lor, pentru-că acela de fapt e al lor și numai al lor! Nu e și steagul Germaniei ori Austriei. E steagul special (osebit) al Sasului din Ardeal..

Cu cel unguresc lucrul nu stă așa: Ungurii nu au un steag deosebit al lor, ci întrebunțează steagul tricolor al statului maghiar. Iar întrebunțarea aceluia nu se poate îngădui Dacă și Ungurii și-ar face un steag special al lor, ca unguri din România, din alte colori, ori-care, — pe acela l'ar putea folosi și ei așa ca Sașii.

Așa trebuie înțeleasă folosirea steagurilor.

Război — în multe părți.

In Marocco.

Neamul moleșit al Spaniolilor, avea stăpânire peste o mare parte a frumoasei țări Marocco, locuită de popoare mai înapoiate în cultură, dar voinice la pumni. „Cabillii“, așa se chiamă neamul cel mai voinic din Marocul stăpânit de Spaniolii, au ridicat de vre-o 5 săptămâni armele în contra stăpânirii spaniole, care avea acolo armata pușnă și cam adormită. Și i au bătut mereu pe Spaniolii, — încât acum se vestește că ei cer pace Cabillilor. Ci-că hai să se pună la înțelegere. Acela cer, ca Spaniolii să se retragă din tot hotarul neamului lor, — iar celelalte neamuri, de or vrea să mai steie sub „ocrotirea“ spaniolilor, le privește.

Aci fu un război scurt și cu sfârșit prost pentru Spania. Dar încă nu e sfârșit. El poate să se aprindă de nou, dacă Spania va putea trimite armate mai de seamă acolo.

In China.

Revoluția ce s'a iscat în uriașă Impărăție chineză, s'a prefăcut în război mare, în care își stau față 'n față armate puternice.

Răsculaților le-au crescut puterile prin venirea oștilor năvălitoare din Mancuria. Guvernul Chinez a trimis armate numeroase împotriva răsculaților, dar aproape toate trupele lui trec pe partea inamicului, și întorc arma asupra guvernului care s'a dovedit nepriecut și slăbănog.

Aci poate dura îndelung războiul. O limpezire a lucrurilor nu se poate prevedea.

In Brazilia

s'a aprins la fel focul revoluției. Brazilia de azi stă din mai multe state mărunte unite între ele, dar nu prea împăcate cu conducerea Federalei (tovărășiei de state). De aceea statul Parana, a pus mâna pe arme și a pornit împotriva Centralului (a inimii). Și a bătut pe tot locul trupele Federale cuprinzând toată partea de apus a țării.

In Rusia

învălmășala încă nu e mică. Revoluția bântue în mai multe puncte ale ei. Căci poporul e sătul de conducerea bolșevică jidănească. Mai nou a fost o răscoală în Petrograd (cărui azi îi zic pe limba bolșevică Leningrad). În Caucaz e volbura mai mare.

Pentru „Casa Studenților“.

În comuna Ghiriș de Arieș (j. Turda Arieș) un comitet local stând din domni T. Hurducăciu învățător-dirigint, Nicolae Devașan șef-mecanic, Iuliu Devian student universitar și Ilie Mândruț, elev clasa VI. Liceu, au pregătit pentru ziua de 9 Sept. o producție teatrală în scopul ajutorării studenților dela Iași, — despre care ne scriu următoarele:

Tinerimea română din Ghiriș (pe Arieș) văzând scopul sfânt ce-l urmăresc frații noștri studenți universitari, eroii neamului, am hotărât să pregătim o producție teatrală cu joo pe seara de 9 Septembrie, cu scopul ca venitul curat să fie dat pentru ajutorarea zidirii sfântului locș al „Casei Studenților“ dela Iași. Venitul curat al petrecerii a fost 1160 Lei, pe cari vi-l înaintăm spre trimitere la locul lor, — cu salutări frățești și doriri de izbândă pentru acei scumpi studenți muncitori. — Ca câștigul curat să fie mai frumos, su făcut dăruiri deosebite, peste prețul билетelor de intrare, următorii:

Ioan Fisteș, 15 l, Tüabel, 10 l. Ilie Radu, 10 l, Ardelean Vasile, 15 l. Orăsen Gheorghe, 10 l, Andrei Pop, 40 l, Anuța Popa, 15 l, Susana Popa, 30 l, Lucreția Mureșean, 30 l, Geröb Daniel 20 l, Botar Andrei, 20 l, Barbu Augusta, 20 l, Bucur Constantin, 10 l, Baciu Aurel, 20 l, Ujvárosi Ioan, 20 l, Szabo Gheorghe, 20 l, Hauser Iosif, 20 l, I. Sükösd, 30 l, Iuliu Hoprich, 20 l, Balogh, 20 l, Filon Crișan, 10 l, Maria Rus, 10 l, Victoria Rus, 10 l, Moldovan, 20 l, Dumitru Sălăgen, 50 l, Total 495 lei.

Din Boiu (I. Orăștie) am primit 581 Lei. Tinerul Aureliu A. Dumitru, elev. cl. VIII lic., fiind încă acasă în vacanță Dum. în 14 Sept. a. c., împreună cu părintele dl Oliver Barca, au vorbit poporul despre mișcare studențească și Casa ce vor să și-o zidească la Iași. Indată număroși oameni din popor s'au îmblat a dărul și ei pentru frumosul scop. Și au dărut:

Serg. instr. V. Popr, Romul Lucaciu cl. III. câte 26 lei; Aureliu A. Dumitru cl. VIII. lic., Avram Zăpodan, F. Manea, câte 25 Lei; Oliver Barca, paroh, Petru Florinca abs. cl. IV. lic, câte 20 lei; P. Meda. Ioan Homorodean, câte 18 lei; P. Cădea, Ioan Florinca, Nicolae Cădea, Ioan David I. Solomon, Ioan Homorodean, primar, Ioan Iudrei, Petru Manea I. Ioan, Petru Manea, Petru Iov, Ioan David, câte 12 lei; Petru Heda, Ioan Ștef, Petru Morar, pantofar, 10 lei; Petru David, Iosif Meda, Văd. Maria David, Ioan Cădea, Iosif Vărmăjan, Iosif Meda, Vasile Meda, Văd. Raveca David câte 7 lei; Ioan Iov, Petru Cădea, Ioan Meda, Iosif Homorodean, Iosif Meda, Ioan Andrei, Matei Meda, George Iov, Petru Iov, Ioan Iov, Petru Vărmăjan, Văd. Ana Manea, Simion Lucaciu, Solomon Lucaciu, Ioan Homorodean, Antone Homorodean, Văd. Maria Cădea, Petru Cădea, câte 6 lei; Ioan Meda I. Vasile, Solomon Vărmăjan, Petru Bota, tâlpar, Petru Homorodean, Grigorie David, Ioan Lucaciu, Ioan Dumitru, Petru David, câte 5 lei; Iosif David 4 lei; Ioan Andrei, Solomon Homorodean, Lina Meda câte. 3 lei; Vasile Dumitru, Petru Cădea, Petru Meda, Nicolae Meda, Ioan Meda câte 2 lei; Petru David 1 leu. Suma totală 581 Lei.

Suma de azi: Lei 1741.—
Suma din nr. trecut: Lei 28.019.—
De tot la „Libertatea“: Lei 29.759.—

Ce fac neamurile lui Marmorosch-Blank?

În Bihor negustorul de vite, Alecsander Samuel, dase de știre oamenilor, că el plătește vitele mai scump ca ori și cine, și o parte a prețului o dă la mână la primirea vitelor, restul peste 2—3 săptămâni, — după-ce și el a luat banii la graniță, dela cumpărător. De aceea le poate plăti mai bine, că le vinde în Austria, unde vitele au preț mult mai mare.

Noi am scris atunci, ca oamenii să bage de samă să nu se lase trasi pe sfoară, că vor păși-o prost. Vor fi înșelați! Glasul nostru și al altor foli iubitoare de popor, n'a prea fost auzit, n'a fost ascultat. Și azi poporul nostru crede mai bine jidanului, decât oamenilor lui buni. Că jidanul eră isteț: se ținea de cuvânt: la ziua anumită, plătea ca un „pișpec“... Și oamenii se îmbulzeau cu încrederea spre el. Când a văzut că lumea e nebunită de-a binele, — a dat lovitura!

A cumpărat vite multe-multe, cirezii întregi, dând pentru ele numai arvuna. Iar când a fost să mai dea restul, — mai la jidanul dacă ai de unde! S'a șters la Budapesta cu întreaga lui familie. A fost într-o vreme și închis. Câțiva țărani îl pîrseră și procurorul a pus mâna pe el, dar repede a venit nevastă-sa dela Pesta și a plătit celor ce făcuseră pîra și așa l'a scos

din arest. Indată a zburat, făcându-și aripi din perciuni, peste hotar.

Peste câte-va zile, zvonindu-se de mișcarea lui, zeci de țărani români au dat năvală la tribunal cu plângeri, că și ei sunt înșelați! Dar nu mai eră nimic de făcut. Paserea bună zburase.

Ci-că vre-o 80 de săteni au rămas de pagubă cu suma de aproape 3 milioane Lei.

Acesta e „chișligul“ (câștigul) curat al Evreului, peste câștigul ce l'a avut la vânzarea vitelor!..

NOUȚĂȚI

Patriarhul din Ierusalim, cercetează România. Săptămâna trecută o comisie de arhierii și călugări au sosit din Răsărit la București, aducând Maestății Sale Regelui Ferdinand o mare decorație (medalie) trimisă de Patriarhul din Ierusalim, ca semn de mare luare aminte pentru Regele nostru cel bun creștin. Insuși Metropolitul Primat Dr. Cristea a condus solia înaintea M. S. Regelui de l-a dat înalta decorație.

Intinzându-i decorația, Patriarhul îl numea pe M. S. Regele: Ocrotitor al Dreptei Credințe și păstrător al darurilor împăraților Bizantin!..

M. S. Regele l-a răspuns prin o telegramă foarte călduroasă, de care Patriarhul se spune că a rămas atât de plăcut atins, — încât s'a hotărât să vie însuși să vadă frumoasa țară românească.

De aceea gazetele mai nouă vestesc, că Patriarhul Ierusalimului, Damianos, va cerceta în curând România.

Despărțământul Vinului-de-Jos al „Asociațiunii“, își ține adunarea generală anuală la 5 Octobrie ora 2 d. a. în comuna frunțașă Ciocara-de-Jos, cu programul prescrist.

Scumpirea de nou a taxelor la Căile Ferate. Cu ziua de 1 Octobrie se scumpesc trenurile de nou. Prețul biletelor pentru călătorii persoanelor se urcă cu încă 25 la sută. (Pentru cât ai dat 1 Leu, vei da 1 Leu și 25 bani, în loc de 100 Lei, dai 125).

Tot cam așa și pentru mărfurile trimise.

Copiii dela 4 la 10 ani plătesc taxa jumătate. Peste 10 ani, taxa întreagă.

Cenzura strașnică. La Arad, cenzura apasă din greu pe foarfeca sa, față de foala românească „Voința Poporului“, gazetă a fasciștilor români. Cei ce țiu că și la noi ar fi de trebuință o mișcare „fascistă“, care în Italia a înlăturat partidele politice cele prea moi de spinare înaintea jidanilor și a tuturor internaționalilor, ridicând la stăpânire un partid curat și inimos italian, — sunt ținuți ca oameni foarte primejdioși și mișcarea lor prigoniță cam așa ca mișcările studențești, — foarte naționale și nesuferitoare de jidani și elé.

„Voința Poporului“ dela Arad nu se lasă însă răului cu una cu două, tot mai scrie câte-un articol în duh fascist, și pentru asta cenzura din Arad o foarfecă rău. Numărul mai nou al ei, e plin de pete albe, de

unde cenzorul, spăriat de cele ce le scria redacția, a scos tot ce i se părea prea aprins!.. Și rău face dl cenzor. Că mai mult întirită pe credincioșii partidului fascist, decât să-i sperie. Românii din Ardeal, Banat și Crișana (Aradul-Bihorul), nu se spărie așa de ușor de biciurile stăpânilor. Mai iute ajungi cu ei la înțelegere luându-i cu buna, cunoscând ce e drept în cererile lor și împlinindu-le pe aceea! Căea-ce ar atăta că avem o stăpânire de frați cumiști, cari umbli cu noi plini de iubire frățască și ne plinesc binele pe care-l cerem, — nu nê ceartă în zadar.

Târgurile săptămânale de vite și de cereale nu se mai pot ținea Duminica. Pân'acum în multe orașele, creștinii nici nu băgau de samă, că negustorii isteți și streini de sufletul neamului nostru și de legea lui, întocmiseră lucrurile prin cele ministere așa fel, că multe târguri săptămânale de vite și de bucate (cereale) se țineau Duminica. Evreii în deosebi se bucurau că nu e pus târgul pe Sâmbăta (care e Duminica lor), ci pe Duminica creștinilor, care ea să fte scăzută în cinstirea ei prin acele târguri, nu Sâmbăta jupânii lor..

Guvernul a adus mai în vară o lege, care s'a tipărit acum în gazeta Țării („Monitorul Oficial“), prin care oprește ținerea acestor târguri săptămânale, pentru mai departe, în ziua de Duminică. De târgurile mari de mărfuri (bâlcirile, târgurile de țară) nu e vorba aci. Era bine să fie oprite și acelea în zile de Duminică (deși acelea sunt rare).

Vântul turbat, în Japonia. Abia a trecut nenorocita țară prin zguduirea de pământ care-i zdrobi câteva orașe. Acum vine știrea unei alte nenorociri, destul de mari. Peste Japonia se sloboade din când în când, la 2—3 ani odată, un vânt turbat, pricinuit de curentele de aer de pe mările ce o înconjoară, — așa vânt ca nealtul pe lume. Arbori și pomi bătrâni, se îndoale de ating cu ramurile pământul, pe urma suflului uriaș ca din gura de o mle de bălauri. Prăbușește copreșe de casă și face alte stricăciuni.

Acum însă vântul turbat a fost mai năpraznic ca ori-când: El s'a repezit asupra orașului mare Tokio și a prăbușit 3600 case, sub a căror ruine ci că a îngropat peste 3000 de vieți omenești!

Mecanic greu pedepsit. În una din zilele săptămânii trecute, trenul accelerat (cel repede) ce venea dinspre Ardeal, la intrarea în gara Arad, nu s'a putut opri, ci fugea și prin gară ca afară pe câmp de tare! Numai la capul dincolo a gării s'a putut opri așa, că întâlnind o mașină de manevră ce sta pe linie cu un vagon după ea, a izbit-o, a luato în bot și a fugit și cu ea mai departe vre-o 300 de metri. Atunci sărind din șine 2 roți ale mașinei acceleratului, s'a oprit.

A fost o spaimă de nedescris și la călători și la lumea din gară, care vedea fugând acceleratul și fuierând desnădăjduit!

Cică opritoarea lui se stricase și nu avea putere a-l mai opri.

Mecanicul trenului, care n'a supravăghiat opritoarea ci, a lăsat trenul să plece cu ea stricată, — a fost pedepsit cu 2 luni închisoare și 4000 Lei în bani.

O glumă proastă. Cetim în „Vestitorul Satelor“ din Moldova: În noaptea de 11 spre 12 August, un anume Nicolae Pavel din com. Piscu jud. Brăila, pescar, a mers în baia Bordenani la stâna lui Trandafir Marinescu, dându se drept Terente (un tâlhar despre care vorbește mult lumea). A făcut cu sila pe ciobani să-l dea de mâncare, apoi a pus pe un cioban să cânte din fluer, iar el a jucat împreună cu alții, până a ostenit. La stână erau vre-o 3 ciobani. Pe 2 din ei l-a pus să scrie pe o hârtie că el e Terente și l-a trimis să spună în sat acest lucru.

În timpul acesta venindu-i somn, omul care făcea pe tâlharul, a adormit lângă foc. Ciobanul Lipan, lipovan de baștină, cum l-a văzut adormit, l'a omorât cu toporul, dându-i 4 lovituri în cap, apoi a mers în sat să spună că el a omorât pe Terente. După cercetările făcute însă, el era Nicolae Pavel din com. Piscu și a vrut să facă o glumă, punându-și singur capăt zilelor.

Cărți de teatru

În toate librăriile din România și în cele din America și din Jugoslavia, unde se vând și cărți românești, — *cereți cărțile de teatru pentru diletanți și pentru școlari*, — precum și Calendarele întocmite de *Ioan Bactu* din Lugjo (str. Bisericii, 4) care vă trimite la cerere Catalog gratis. (130) 2—3

KOPROL Ciocolata Purgativa

Vă puteți încredința ușor și
FĂRĂ BANI, ABSOLUT GRATUIT
(de cinste), în ce formă ideală se curăță intestinele (mațele), și cum
SE ÎNTĂREȘTE SĂNĂTATEA,

prin întrebuintarea KOPROL-ului, leac care este de un gust plăcut. — Primiți gratuit (în cinste), fără bani, o probă, dacă Vă trimiteți adresa la:

(129) 2—3

Laboratorul „GEA“-KRAYER, S. A. Timișoara, Nr. 36.

Pretenii nostri papistași.

Am arătat în repezite rânduri în această foale, strigătoare semne de dușmănie turbată pe care biserica romano-catolică o arată statului nostru românesc și neamului nostru! Credem că, arătând că vedem uriciunea sufletului și a faptelor lor, — își vor trage sama și vor înceta cu ele.

Dar vedem că nu. Iată cea mai nouă dovadă:

În 15 Septembrie, așadar acum proaspăt de tot, trimisul Papei dela Roma, monseniorul Pacha, a venit de a vizita biserica catolică din Timișoara și jur.

S'a repetaat aci ce s'a petrecut la Cluj acum 2 ani. când a venit nunțul papal Marmaggi, de l'au primit popii catolici dela Marlanum cu steaguri ungurești și făcând în jurul acestui Italian (care ar trebui să ne fie frate de sânge și de inimă), o involburare mare de demonstrație maghiară, potrivnică statului și neamului românesc (fraților Italianului)...

Același lucru acum la Timișoara. Trimisul Papei mergând să-și vadă credincioșii din comuna Besenova nouă, locuite de Șvabi, Unguri și puțini români, — Catolicii din sat, i-au leșit în cale purtând multe steaguri maghiare; iar oprindu-se sfînșia sa la un loc spre a-i vedea și a-l binecuvânta, Șvabil ca și Ungurii au defilat (au trecut în pas sărbătoresc) pe dinaintea lui, purtând uniforme de artilerie și săbii de ale armatei austro-maghiare!

Același lucru s'a petrecut la Buziaș și Ciocova, — unde solul papei a fost primit tot așa cu tricolori maghiare, — la ce el n'a avut nici un cuvânt la sfat, că așa ceva o primejdios ori nepotrivit în statul românesc.

Poliția din Timișoara a arestat pe 55 de Șvabi și Unguri cari au luat parte strigătoare la această demonstrație împotriva statului român, — și i-a trimis în judecata Curții Marțiale (tribunalului militar) din Timișoara.

Și acești oameni, papistași nostri, mai cer încă, ca statul să încheie cu ei un „Concordat“, un fel de Contract deosebit, care să-i scoată oarecum peste celelalte religii streine, — pe când nici calvinii, nici reformații, nici evanghelicii, nici unii nu ne arată atâta dușmănie veninoasă, ca și această biserică catolică!

Târgul dela Balșa

cel de toamnă, rămâne legat de sărbătoarea Sf-tul Dumitru.

Se va ținea dar, după schimbarea calendarului, — în 26 Octombrie (nu 8 Nov. cum era înștiințat).

Primăria Balșa.

Din casa nici unui Român cărturar, bun patriot, să nu lipsească senzaționala carte, tradusă din franțuzetse de

Studentul ION I. MOTA:

„Protocoloalele Înțelepților Sionului“

care descopăr lumii uriașul și fără păreche de vicleanul plan, după care cel mai înalt sfat al învățaților evrei dă pe glob, conduc lucrarea de robire și ținare în robire economică, a tuturor popoarelor din lume, îndeosebi a celor creștine! Citindu-o, multe lucruri pe cari azi nu le înțelegeai, le înțelegi îngrozitor! A se cere la „Libertatea“, în Orăștie (jud. Hunedoarei), trimițând înainte prețul ei, 35 Lei, pentru care se expediază franco-recomandat. Cu ramburs nu se trimite.

ATENȚIE!

Vând 10 buți pentru vin, sănătoase, de 400—900 Litri. Prețul 2 Lei litrul.

Hans Stephani

(143) 1—1 Restaurator, în Orăștie.

Casă de vânzare.

Casa constă din 3 odăi și plinișă, grajd, grădina lașă în alta stradă. Informațiuni la,

(142) 1—1

Ioan Lup.

Orăștie str. Lăutarilor No. 12

ANUNȚ

De vânzare una palmă mare, un phylodhron mare, mai multe obiecte de ornament și una masă. Se pot vede după amiaza dela orile 3—5 Str. Avram Iancu 11.

(138) 1—1

Caut

2 învățăcei

pentru meseria de Butnar

Iosif Weiss

(137) 2—2

Butnar, Orăștie.

Crișmarilor dacă vă lipsește

un Vin bun, să nu cumpărați din alt loc, până nu vă interesați la Firma Frații Mayer din Orăștie, unde se vinde vinul cu buți cu tot, cu prețuri reduse.

(1122) 4—6

ANUNȚ

Baie de aburi și Vană din Orăștie cu începutul dela 18 Septembrie, siă la îndemâna on. public precum urmează:

Baia de vană în fiecare Joi, Vineri, Sâmbătă toată ziua și Duminecă n. d. a.

Baia de aburi pentru Domni în fiecare Sâmbătă d. m.

Una baie de vană 25 Lei.

Una baie de aburi cu vestiminte de baie 30 Lei. (131) 2—4

Dentist Dr. S. Seidner dă consultații în ORĂȘTIE, Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj, deasupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți, fără durere. — Regulare de dinți. Punere de dantură. (93) 8-10

CONVOACARE

Domnii acționari ai Institutului în lichidațiune „ORIENTUL“ societate pe acții în Dobra prin aceasta se convoacă la

adunarea generală

care se va ținea în 14 Octombrie 1924 la orele 2 și 30 minute p. m., în localul școlii de stat spre:

1. A stabili și a aproba conturile de încheiere pe 31 August 1924, prezentate de lichidatori.
2. A asculta și a pertracta raport. Lichidatorilor asupra situației Institutului.
3. Propuneri:
 - a) Propunerea acționarilor Vraciu și 30 de soți, spre a se reactiva Institutul.
 - b) Modificarea §§-lor 1, 2, 13, 18, 22, 23, 30, 32, 34, 36, 52, 67, din statute.
 - c) Consfățuirii asupra urcării capitalului social.
 - d) Alegerea membrilor din direcțiune și din comitetul de supraveghiere.

Se notează, că dacă acționarii nu se vor prezenta în numărul recerut de statute la adunarea din 14 Octombrie, în acel caz adunarea se va ținea la 20 Octombrie tot la locul și timpul sus zis, decidându-se asupra programului, fără considerare la numărul acționarilor prezenți.

Domnii acționari, cari doresc a lua parte la această adunare, fie în persoană, fie prin plenipotențiați, trebuie să-și depună acțiunile la 13 Octombrie la casa așor institute financiare, iar adeverințele despre depunerea acțiilor, să le aducă la adunare.

Conturile de încheiere sunt:

BILANȚ — Activa: Cassa 1828'11; Bănci: 73.439'99; Cambil cu caventați: 1730'50; Perdere: 1.354'05; — Pasiva: Capital social: 50.000; Fond de rezervă: 11.998'20; Fond de penziune: 3.188'25; Depuneri 2.166'20; Diverse conturi creditoare: 10.000; Dividende neridicate: 1000 lei.

PROFIT și PERDERE — Debit: Perderea anului 1923: 46'26. Spese: 2'961; — Credit: Diverse: 1'653'21. Perdere: 1.354'05 lei.

Dobra, la 31 August 1924.

COMITETUL LICHIDATOR:

Dr. Petric, m. p., Vraciu, m. p., Hădan, m. p., Șulaga, m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile Bilanț și Profit și Perdere prezente și le-am aflat exacte.

Dobra, la 11 Septembrie 1924.

(140) 1—1

G. Cărăbașu, m. p., I. Vlad, m. p., I. Haneș, m. p.

AU SOSIT și primim zilnic noui transporturi din renumita

țiglă „BOHN“ de Jimbolia.

Nu cumpărați până nu vă convingeți asupra calității acestora (79) și asupra prețului ieftin stabilit. 7—

Reprezentanța pentru Banca „Ardeleana“ & Co. Orăștie și jur: Depozit de scânduri și lemne de construcție, țiglă și ciment în Orăștie.

Pe nimioa nu, — însă ieftin, se poate cumpăra la firma

V. CORVIN & Co. ORĂȘTIE

Ștofe bărbătești unde se fac și Costume după măsură. Ștofe pentru Dame, Giolgiuri, Cărtoane, Ștofa pentru uniforma Liceului, Pălării, tot felul de Ghete, Cămăși pentru bărbați și Dame, Geamantane, Mantauă de Gumă și tot felul de articole din bransa aceasta.

Ținem numai lucruri bune, importate din străinătate, și calitate superioară. (124) 3—10

„Banca Centrală“

pentru industrie și comerț s. a.

FILIALA-SIBIU Piața Regole Ferdinand, 14.

Telefon: Direcțiunea Nr. 433, Coloniale Nr. 297.

Cassa și lichidatura Nr. 177, Garage Nr. 287.

Capital societar:

Lei 50.000.000—

Fond de Rezervă:

Lei 30.000.000—

Are magazii, cisterne de petrol și benzină, precum și linie de garage (industrială) proprii.

Literează prompt și cu prețurile cele mai convenabile: tot soiul de mărfuri textile (manufactură) și mărfuri de băcănie (coloniale).

Primește comande mari și le execută prompt în: cue, ciment, eternit și sticlărie.

DEPUNERI pe LIBEL

le fructifică (sporește) totdeauna cu cele mai urcate dobânzi.

Darea după dobânzi o plătește din al său.

Are „Secție-Americană“ și legături extinse cu întreaga America. Incasează cecurile și drafturile americane, fără cheltulală.

(1128)

Oferte și ori-ce deslușiri se dau gratuit!

9—

Atragem luarea aminte a on. public, că ne-a sosit un transport mai mare de mărfuri textile de toamnă și iarnă. — Alegere bogată în stofe, pânzării, bumbace, furnituri pentru croitori, și mărunțișuri. Prețuri ieftine. — Serviciu prompt.

Cu stimă:

Prăvălia „LA PÂNZARIU“ **DÖRNER și LEWITSKI**

(112) 4—8

Orăștie, Piața Primăriei.